

ΓΙΩΡΓΟΣ
Σ. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ο Επι- σκέ- πτης

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ο
Επι
σκέ
πτης

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ο επισκέπτης**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιώργος Σ. Πολίτης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Σεβαστιάδου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Γιώργος Σ. Πολίτης, 2022
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Mark Fearon/Arcangel, Jogendra Kumar/Shutterstock Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2022

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4256-3
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4257-0

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτί.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ο
Επι
σκέ
πτης

*Στον γιο μου, Σταμάτη,
και στην κόρη μου, Αμαλία*

*Όσο κι αν δείχνει τετριμμένο, είναι αλήθεια πως
κάθε ανθρώπινη σχέση αποτελεί κι ένα συμβόλαιο.*

*Ακόμα και ο έρωτας, μαζί και ο γάμος,
μοιάζουν με τις πάσης φύσεως συνεργασίες,
καθώς εξακολουθούν να απολαμβάνουν τις ευεργεσίες
αυτού του συμβολαίου εφόσον οι κύριοι όροι
μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών εκπληρώνονται.*

Σημείωμα του συγγραφέα για την κατανόηση του έργου

Θεωρώ απαραίτητη την υπερβατική ματιά του αναγνώστη στις συζητήσεις των κύριων προσώπων του έργου, καθώς σε πολλές από αυτές καταστρατηγείται ηθελημένα η αναμενόμενη από την κατάρτισή τους ματιά στα γεγονότα. Ως εκ τούτου, απλοϊκοί άνθρωποι εμβαθύνουν σε κοινωνικά ζητήματα με μόνη εμπειρία την κρίση, τη γνώση που κατέκτησαν συν τω χρόνω ή τη διορατικότητά τους.

Σκοπός μου, πέρα από την εκτύλιξη της υπόθεσης, είναι η έκθεση της ψυχολογικής κατάστασης των πρωταγωνιστών υπό το κράτος των εξελισσόμενων καταστάσεων, οπότε όλες οι υπόλοιπες περιγραφές έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Οι ανθρώπινες σχέσεις στέκουν για ακόμα μία φορά στο μικροσκόπιο. Οι επιθυμίες κάθε ήρωα που δε βρίσκουν ικανοποίηση μετουσιώνονται, μετατρέπονται σε ανάγκες. Οι άνθρωποι μοιραία καταντούν έρμαια των παθών τους. Τα πάθη τους αναλύονται και, αναλυόμενα, μας δείχνουν την ξεχωριστή πραγματικότητα του εκάστοτε ήρωα, που υπάρχει και συντηρείται αυτούσια μέσα στην αντικειμενική όλων των υπολοίπων.

Το ζητούμενο δεν είναι η κατασκευή ενός ήρωα ή μιας ηρωίδας-πρότυπο, που με τις άριστες περί ηθικής αξίες θα έδινε το παράδειγμα στους αναγνώστες, αλλά η ανεπιτήδευ-

τη καταγραφή καθημερινών ανθρώπων που ίσως κάποιοι από μας κάποτε γνωρίσαμε.

Αποτέλεσε και αποτελεί πάντα πρόκληση για μένα αρχικά η άνευ ωραιοποίησης αποτύπωση των ανθρώπινων αναγκών, που αντιδιαστέλλονται με τα άριστα των διαχρονικών αξιών, και στη συνέχεια η δικαιολόγησή τους, καθώς θεωρώ το σύνολό τους αποτέλεσμα της ανθρώπινης ιδιοσυγκρασίας.

Κακά τα ψέματα. Δεν υπάρχουν τέλειοι ανάμεσά μας. Όλοι έχουμε τα δικά μας μυστικά, τις δικές μας μικρές στιγμές, τις πράξεις και τις επιθυμίες εκείνες που ποτέ δε θα θέλαμε να δουν το φως της δημοσιότητας. Πώς είναι δυνατόν, λοιπόν, να απαιτούμε από τους ήρωές μας να είναι τέλειοι; Αν συνέβαινε αυτό, δε θα ήταν άνθρωποι. Υπάρχουν, άλλωστε, μυριάδες παραδείγματα αντρών και γυναικών που έλαμψαν ως εθνικοί ήρωες, επιστήμονες ή ευεργέτες, τιμήθηκαν και την ίδια ώρα, σε κάποια άλλη πτυχή της ζωής τους, υπήρξαν κατακριτέοι.

Εν κατακλείδι, αν οφείλουμε κάτι σε καθέναν χωριστά, αυτό είναι η επιείκεια, αφού, συγχωρώντας τους άλλους, αυτόματα αθωνόουμε και τον εαυτό μας.

Γιώργος Σ. Πολίτης

Οκτώβριος 1964

Άγιος Γεώργιος· οικισμός Ψηλά Μέρη

ΗΜαριγώ δεν αισθανόταν καθόλου καλά, αυτό ήταν βέβαιο. Προσπαθούσε, όμως, επειδή έπρεπε να σταθεί στα πόδια της. Όφειλε να το κάνει για πάρα πολλούς λόγους. Πρώτα απ' όλα χρωστούσε στον εαυτό της εκείνα που είχε στερηθεί όλα αυτά τα χρόνια.

Είχε ξεκινήσει από νωρίς να μαγειρεύει στιφάδο. Είχε καθαρήσει με προσοχή κοκκάρια,* είχε τσιγαρίσει το κρέας και είχε δέσει τη σάλτσα όπως ήξερε από τη μάνα της. Το σπίτι μοσχοβολούσε φαγητό, και θερμοασμένο καθώς ήταν από τη στόφα,** που σιγοντάριζε το τζάκι, γινόταν γλυκό, φιλικό σαν κουκούλι. Σε βαστούσε μέσα του και δεν ήθελες να βγεις μήτε να πάρεις ανάσα στον παγωμένο καιρό.

Όλα όσα είχαν συμβεί πρωτύτερα έπρεπε να ξεχαστούν. Το παρόν συνθλίβει το παρελθόν αν θέλει να γνωρίσει το μέλλον. Χρειαζόταν, λοιπόν, ένα καλό σφουγγάρι μυαλού, και όλα θα γίνονταν πάλι όμορφα. Κοίταξε γύρω της· μόνη ήταν. Κάθε άνθρωπος είναι πολύ μόνος, αλλά τόση μοναξιά της έκανε εντύπωση.

* Κοκκάρι = μικρό κρεμμύδι.

** Η ξυλόσομπα.

Ακόμη απορούσε με κείνη την τεράστια διάθεσή της να μαγειρέψει, να καθίσει και να καθαρίσει κοκκάρια, σαν τίποτα να μην είχε συμβεί· τίποτε απολύτως. Είναι, όμως, ο άνθρωπος μεγάλο θεριό, κι εκείνη ήταν ακόμα μεγαλύτερο.

Ζέσταινε τα χέρια της κομμάτι, αφού είχε επιστρέψει μόλις. Έξω είχε πιάσει για τα καλά κρύο· το κρύο του βοριά. Κι ότι είχε τελειώσει μια δουλειά που έπρεπε να έχει γίνει. Οι δουλειές είναι για να γίνονται. Όσο μένουν, τρυπούν αγκάθια τον νου.

Φαγητό και δουλειά συνέπεσαν. Το ήξερε ότι κάποια στιγμή η πόρτα θα βροντούσε και αγχωνόταν τόσο πολύ, που δεν τη βαστούσαν τα ποδάρια της.

Τι ήταν αυτό το τρέμουλο τώρα;

Σύνελθε, κορίτσι μου... Σύνελθε!

Είχε διαβάσει το χαρτί που βρήκε πάνω στο τραπέζι –*Ερχομαι ξοπίσω σου*–, αλλά δεν του έδωσε και μεγάλη σημασία, καθώς είχε επιστρέψει. Το καταχώνιασε να τελειώνει με δαύτο. Κοίταξε γύρω της. Άδειο το σπίτι.

Κοιτάχτηκε στον καθρέφτη. Δεν ήταν, δα, και μεγάλη πενήντα χρονών γυναίκα. Άντεχε κι έβαζε στην καθισιά της δύο νεότερες κάτω, όχι μία. Άλλες στην ηλικία της σήμερα, που ο κόσμος βάδιζε βήμα γοργό, ξεκινούσαν τη ζωή τους.

Πήρε ανάσες βαθιές. Η αλήθεια ήταν ότι τα σωθικά της πετάριζαν. Εκείνη η ανήσυχη εσωτερική κατάσταση που της έφερνε αναβρασμό εξακολουθούσε να υπάρχει, είτε το πα-
ραδεχόταν είτε όχι.

Πήρε νέες ανάσες, πολύ βαθιές τούτη φορά.

Πήγε στην κουζίνα της να ασχοληθεί με κάτι. Έφερε τη μεγάλη πιατέλα με τα δυο της χέρια. Έτρεμαν; Έτρεμαν λίγο, ήταν η αλήθεια. Ωστόσο υπάρχουν χίλιες αιτίες για να τρέμουν τα χέρια μιας πενηντάρας. Το κρύο η πρώτη, η αναστάτωση η δεύτερη, κι αν έψαχνε, θα έβρισκε κι άλλες. Καμία ανησυχία, λοιπόν. Ξεσκέπασε την πιατέλα, κι ένα σύν-

νεφο ατμού τής ζέστανε το πρόσωπο έτσι όπως είχε σκύψει να κλέψει μια μυρωδιά.

Τέλειο!

Το κρέας θα λιώνει, τα κρεμμυδάκια θα είναι σαν λουκουμάδες.

Είχε κάνει πολύ καλά που είχε ρίξει μισή κουταλιά ζάχαρη ακόμα.

Ωραία. Τώρα μπορούσε να καθίσει και να περιμένει το φαγητό.

Κάθισε, όμως, και σηκώθηκε, που να πάρει ο διάβολος. Τι είναι μια γυναίκα η οποία δεν μπορεί να κουμαντάρει τον εαυτό της; Τίποτα δεν είναι. Ωστόσο έπρεπε να κάνει υπομονή. Έσφιξε τα χέρια της. Έπρεπε να φάει, να φάει με όρεξη, να αδειάσει το πιάτο της όταν θα ετοιμαζόταν.

Μόλις η πόρτα χτύπησε, κάτι τσίνησε μέσα της τόσο δυνατά, σαν να είχε φαγωμένο άλογο ζωντανό. Ξεφώνισε άθελά της, λες και αντάμωνε τη μεγάλη της έκπληξη. Η καρδιά της βασανιζόταν από την ταραχή, η ανάσα της ήταν ταχιά, το στόμα της στεγνό σαν παπούτσι. Βαστήχτηκε από το τραπέζι και κίνησε με βήματα αργά να ανοίξει. Δε βρήκε το κουράγιο να μιλήσει, να ρωτήσει ποιος είναι. Φοβόταν τις ερωτήσεις, νόμιζε ακόμη πως, αν άνοιγε το στόμα της, δε θα έβγαζε φωνή, αλλά κάτι άλλο, παράξενο. Κάτι σαν κρώξιμο.

Έφτασε στην εξώθυρα, έπιασε το χερούλι και το έστριψε. Όταν η πόρτα άνοιξε και είδε τον άντρα, ο τρόμος της έγινε πραγματικότητα.

«Εσύ;»

«Εγώ. Ποιος ήθελες να 'ναι;»

«Τον σκότωσες... Φονιά, τον σκότωσες!»

Έκανε να τον χτυπήσει με τις γροθιές της προτού περάσει στο σπίτι της μέσα, που μύριζε φαγητό, αλλά δεν πρόλαβε.

Έπεσε λιπόθυμη καταγής.

Μερικές εκατοντάδες μέτρα μακριά, στο τέλος της γκρέμνας κείτονταν το σώμα ενός άντρα μπρούμυτα. Η απορία έδειχνε ξεκάθαρη στα μάτια του, θαρρείς και η συνάντησή του με τον θάνατο είχε συμβεί την ώρα που καθόλου δεν το περίμενε κι έμεινε εκεί ακίνητος, χωρίς ζωή, με αίματα πολλά στο κεφάλι και με έναν σταυρό στα χέρια ως ύστατο, λες, χερούλι, που καθόλου, όμως, δεν τον βοήθησε στο γράπωμά του από τη ζωή.

Ανοιξη 1984

Ψηλά Μέρη

Η δούλα και η κυρά

Η γυναίκα στεκόταν με τα χείλη σφιγμένα ακίνητη στη σάλα. Τα μάτια της τινάζονταν μια δεξιά, μια αριστερά, επιθεωρώντας τον χώρο. Έπειτα από μερικά λεπτά έστρεψε πάλι αργά το κεφάλι της. Τα χείλη της τα κρατούσε ακόμη σφιγμένα. Όπως πάντα, τίποτα δεν ήταν στη θέση του, και απορούσε με την καλοσύνη της, που εξακολουθούσε να βαστάει στη δουλειή της το δουλικό της. Τα λευκά πιάτα με τα ζωγραφισμένα λουλούδια στην άκρη τους βαλμένα λοξά, τα μαχαίρια και τα πιρούνια στη θέση τους –δεν μπορούσε να πει κάτι γι’ αυτό–, αλλά παρμένα από το πρόχειρο σερβίτσιο της, λες και ο καλεσμένος της ήταν κάποιος τυχαίος.

«Τυχαίος είναι, δούλα;» είπε έντονα ενώ βρισκόταν μονάχη στη σάλα.

Τα λουλούδια στα δύο βάζα κομμένα από τον κήπο δίχως αρκετή πρασινάδα ώστε να δείχνουν πλούσια, και τα κάδρα στον τοίχο ίσια, εκτός από ένα, που ήταν –Θεέ μου, φύλαγε!– στραβό. Το κομό τραβηγμένο έξυπνα να κρύβει τη μαυρίλα από την υγρασία στον πλαγινό τοίχο, από πάνω του κεντητή μετάξινη μπάντα και τα φώτα σβηστά.

«Γιατί το δωμάτιο δεν είναι φωτεινό;» φώναξε.

Το χρώμα στον τοίχο δεν της άρεσε. Πόσες φορές είχε πει να καλέσουν έναν άνθρωπο της δουλειάς να το αλλάξουν! Πώς θα υποδεχόταν τον καλεσμένο της; Πώς θα την έκρινε με τόση ακαταστασία; Τα βάρη, το δίχως άλλο, πέφτουν στις κυράδες.

«Δε μ' ακούς;» φώναξε ξανά. Τώρα είχε αγριέψει κάμποσο τη φωνή της, είχε σφίξει το χέρι της γροθιά. Έτσι, θα της έδειχνε ποια ήταν η αφέντρα. Θα της έδειχνε με λόγια και με έργα της ανεπρόκοπτης.

Κοίταξε το ρολόι. Παρηγορήθηκε κάπως, μιας και ήταν ακόμη νωρίς. Πόσο νωρίς; Δεν είχε καμία σημασία· αρκούσε που ήταν νωρίς.

«Ο τοίχος, δούλα, αρρώστησε. Τον κολλήσαμε τις δικές μας αρρώστιες, του μεταδώσαμε τη μαυρίλα της ψυχής μας. Και ξέρεις ποια φταίει γι' αυτό, ε; Ξέρεις ή δεν ξέρεις;»

«Ξέρω, κυρά». Ήρθε τρεχάτη η Στασίνη. «Ξέρω. Συχώρα με, δεν μπορώ να τα προλάβω όλα...»

«Να σου δώσω μια, να σου πω εγώ! Να σου πω, πανάθεμά σε...»

Η δούλα της έστεκε προσοχή με τα χέρια στην ποδιά της, σαν σε προσευχή. Είδε την κυρά της να σκύβει με κόπο, να παλεύει για να ανοίξει το κάτω συρτάρι του κομό. Έτρεξε.

«Άσε εμένα, κυρά. Άσε εμένα, που 'χω δύναμη».

«Πανάθεμά σε για δουλικό, τίποτα δε σκαμπάζεις!»

«Να το κηροπήγιο, γυαλισμένο. Ωραίο, ε;» Το έδειξε στην κυρά της. Τα δόντια πίσω από το χαμόγελό της, αστέρια λευκά, στόλιζαν το πανέμορφο πρόσωπό της.

Η γυναίκα κοίταξε το κορίτσι με αποστροφή.

Μου κάνει και μάθημα τώρα; Το νεαρούδι; Το νεαρούδι μου κάνει μάθημα; Άντε, μην την αποκαλούσε αλλιώς...

Της τράβηξε το κηροπήγιο βίαια από τα χέρια. Ήταν της γιαγιάς της. Δώρο από τον θάνατο να της τη θυμίζει. Όχι πως την αγαπούσε ιδιαίτερα τη γιαγιά της, αλλά όταν πεθάνει ο άλλος, γίνεται, όσο να πεις, κάτι σαν μακρινός αγαπημένος, από την ιδέα και μόνο ότι δε θα ξαναγυρίσει στη ζωή μήτε το χνότο μήτε και η περπατησιά του.

Οι κακίες μετά τον θάνατο γίνονται καλοσύνες, τρόποι αλλιώτικοι, σαν και το κηροπήγιο, που τότε της *πίκριζε* άγαρμπο και τώρα της έκανε *γλυκό*, γάρμπος γεμάτο. Πετιμέζι.

«Το κηροστάσι αυτό έχει αξία. Δεν είναι για τα χέρια σου». Το κούνησε στον αέρα την ώρα που πετούσε μια κοφτερή ματιά στη δούλα της. Και πολύ καλά τής έκανε. Στάθηκε ύστερα σε απόσταση και επιθεώρησε ξανά τον χώρο γεμάτη σοβαρότητα.

«Κυρά, μην το παιδεύεις... Έλα να σε χτενίσω!»

Αν ήταν δυνατόν, η δούλα τραβούσε την κυρά! Με ποιο δικαίωμα;

«Με τραβάς; Με σπρώχνεις, δούλα;»

Την έσπρωχνε, τη σκουντούσε από τη μέση και την πλάτη, απαλά, βέβαια, αλλά την έσπρωχνε. Η ίδια απορούσε πώς το άφηνε τούτο να περάσει έτσι. Είπε να της δώσει μια να τη θυμάται, αλλά την άκουσε να της μιλάει *γλυκά* και κάπως *μπερδεύτηκε*.

«Σε βοηθάω, κυρά. Έλα...»

«Το τσεμπέρι σου. Κρύψε τα μαλλιά σου επιτέλους. Ποια σου χάρισε τέτοια ωραία μαλλιά; Δούλα με μαλλιά ωραιότερα της κυράς...»

«Τα κρύβω, κυρά. Να, δεσ... Φαίνεται τίποτα; Δε φαίνεται. Δες και την ποδιά μου. Δε σκεπάζει τα πόδια μου όπως πρέπει; Φαίνεται τίποτα;»

Την έσπρωχνε, αυτό ήταν δεδομένο. Την ωθούσε να καθίσει στην όμορφη *μπερζέρα* της μάνας της. Υποχώ-

ρησε η γυναίκα. Τι να έκανε, έτσι όπως είχε γίνει ο κόσμος... Έδωσε τόπο στην οργή. Στο πρόσωπό της οι φλόγες από το τζάκι δοκίμαζαν χρώματα τριζοβολώντας. Το ψυχρό απογευματινό αεράκι σάλευε με κόπο τα κλωνιά της αμυγδαλιάς έξω στον κήπο. Καλύτερα που νύχτωνε. Είχε πάψει να της αρέσει ο ήλιος. Ο ήλιος σημαίνει χαρά από μονάχος του· η νυχτιά φόβο και δυσκολίες. Να, ας έβλεπε τους αρρώστους, που όλοι καρτερούσαν την αυγή. Το έκαναν επειδή ήθελαν να ζήσουν, αλλά εκείνη, κυρά πράμα, είχε αποσωμένες τις χαρές της όλες εκτός από μία, η οποία την κρατούσε στη ζωή. Με αυτήν κοιμόταν και με αυτήν ξυπνούσε. Με αυτή ζούσε. Από την άλλη, ποτέ τα πράγματα δεν ήταν τόσο άσχημα ώστε να μην μπορούν να χειροτερέψουν κι άλλο. Ποτέ για κανέναν, γι' αυτό και τρόμαζε καταμεσής της μέρας, γι' αυτό και της κοβόταν η ανάσα τα βράδια.

«Στάσου να δω, δούλα...»

«Δες, κυρά. Δες με την ησυχία σου».

Το τραπέζι έτοιμο για δείπνο ακόμα μία φορά.

«Κι άλλα ξύλα», πρόσταξε. «Κι άλλα ξύλα, θα 'χουμε μουσαφίρη. Μέχρι να ρίξεις δυο κούτσουρα στη φωτιά, θα χτυπήσει την πόρτα. Θέλω το σπίτι θερμασμένο καλά».

«Τρέχω, κυρά!»

Βγήκε από τα σπίτι η Στασίνη φουριόζα. Εκείνη τη μέρα είχε πιάσει την κυρά της το ανάποδό της. Σπάνια την έπιανε, αλλά όταν άρχιζε, δεν την άφηνε. Μόλις επέστρεψε, βαστούσε δύο κούτσουρα παραμάσχαλα, που ζύγιζαν πέντε οκάδες καθένα.

«Ελίες. Να βαστάνε, ε;»

«Μπράβο! Να τώρα που σου λέω μπράβο», της απάντησε η γυναίκα.

Η Στασίνη έριξε τα κούτσουρα στη φλόγα. Σπίθες τινάχτηκαν ίσαμε πάνω βιαστικές. Η γυναίκα άφησε στα χεί-

λη της να απλωθεί ένα χαμόγελο που ξεχάστηκε εκεί για πολύ. Έτριψε τα χέρια της.

«Έχουμε ώρα;» ρώτησε.

«Έχουμε αρκετή».

Σαν σηκώθηκε η Στασίνη, την κοίταξε.

«Θα σου κάνω ένα ζεστό να πιεις και μετά θα σε χτενίσω. Ναι; Θα πούμε τις παλιές μας κουβέντες. Εντάξει;»

Η γυναίκα δε μίλησε. Κάθισε υπάκουη και άφησε το βλέμμα της να ξεκουραστεί στο βάθος του δωματίου.

Η δούλα της αργούσε, είπε να σηκωθεί. Πήγε πάλι στον μπουφέ, άνοιξε το κάτω συρτάρι και βρήκε το ξυράφι που είχε κρύψει από τα χτες. Από τα χτες ήταν ή από τα προχτές; Τι σημασία είχε... Το ξυράφι ήταν εκεί. Όρθωσε το ανάστημά της μπροστά από τον καθρέφτη χωρίς να είναι βέβαιη για τίποτα.

Από τη μια έπρεπε να λυπάται που στεκόταν αποφασισμένη με το ξυράφι μπροστά στον λαιμό της και από την άλλη να χαίρεται που είχε καταφέρει επιτέλους να νικήσει.

Το μεγάλο ερώτημά της, όμως, παρέμενε ακόμη ορθό, όπως και το χέρι της μπροστά από το τραγανό του λαιμού της. Τι είχε καταφέρει να νικήσει; Όλα όσα είχαν γίνει δε θα μπορούσε παρά να είναι ένα σύμπτωμα, του τύπου ή της οικουμένης. Σύμπτωμα αδιάφορο. Σίγουρα αδιάφορο εμπρός στον καταιγισμό των επόμενων γεγονότων. Κανένα απ' όλα εκείνα που είχε ζήσει δεν είχε ποτέ του ύλη, κορμί για πιάσιμο, μέρος για φιλή, τόπο να ακουμπήσει το μάγουλό της. Όλα στη φαντασία της.

Όλα ήταν ένα τίποτα. Μόνο αυτό ήταν! Κενό μέσα σ' ένα μεγαλύτερο κενό. Ιδέα η οποία ξεπηδούσε μέσα από μια άλλη ιδέα, που με τη γέννησή της πέθανε μια προηγούμενη.

Αν μπορούσα να γεμίσω τα κενά του κορμιού μου, να πήξω της σάρκας μου τα μέρη, να συμπέσω επιτέλους με

την απόλυτη γέμιση. Να μην αφήσω κενό να χωρέσουν σκέψεις, θλίψεις, αγωνίες.

«Κυρά, τι βαστάς εκεί;» Η Στασίνη έτρεξε, της άρπαξε το ξυράφι.

Αχ, Θεέ μου... Σήμερα είναι η δυσκολότερη μέρα, συλλογίστηκε.

Η γυναίκα την κοιτούσε χωρίς να καταλαβαίνει. Όλα φάνταζαν στον νου της τόσο μπερδεμένα...

Νοέμβριος 1959

Άγιος Γεώργιος· οικισμός Ψηλά Μέρη

Νικήτας – Μαριγώ

Εκείδά στον καφενέ του Γκέκου, που είχε τζάμι θολό κι έβλεπες την πλατεία θολή κι αυτή και τη βρύση στο κέντρο της το ίδιο, σαν τυλιγμένη από αχλή, ο Νικήτας είχε ζοχάδες τρελές, καθώς στη δηλωτή έχανε ένα πενηντάρι ολόκληρο, αφού από πίκια είχε κοντραριστεί με τον τσοπάνη του Βασιλάκου, το κατακάθι του κερατά, που κόπρισε η αληταρία και γίνηκε αυτός. Αν ο Νικήτας μετρούσε και τα χτεσινά, θα αντιλαμβανόταν ότι είχε χαμένο ένα εκατοννικοσάρι μέσα στο νερό, κι αυτό ήταν ένα καλό μείον, επειδή τα λεφτά του σώνονταν από τις είκοσι του Νοέμβρη, κι ας έκανε καλά με τη Μαριγώ. Ας απόφευγε τα λόγια της αν είχε πυγμή.

«Δε συνεχάς;»

«Παύω, δε με παίρνει...» Έκανε πίσω την καρέκλα του φαρμακωμένου.

Ήταν άτυχος. Αυτό, τουλάχιστον, ήθελε να του το αναγνωρίσουν οι πάντες.

«Δε μ' ήθελε. Άμα δε σε θέλει, ό,τι και να κάμεις, πάει, δε σε θέλει».

«Εμ, το χαρτί θέλει κεινούς που το ξέρουν...» του αποκρίθηκε γελώντας ο τσοπάνης.

Γέλασε και ο καφετζής, ο Κώστας, ο οποίος είχε λαβούμενη την γκανιότα ένα δωδεκάρι σε δραχμάς, δηλαδή το δέκα τοις εκατό.

Ο Νικήτας έψαξε στις τσέπες του κι έβγαλε να πληρώσει. Πλήρωνε και του δάγκωνε το χέρι το σκυλί. Ήπια την έσχατη γουλιά από το κονιάκ του και σηκώθηκε να γυρίσει στο σπίτι του, στην γκρίνια της Μαριγώς.

Ήταν άντρας ή δεν ήταν; Είχε το κέφι του καμωμένο; Το είχε. Τι στον διάβολο φοβόταν; Τον λογαριασμό; Δεν την είχε παρμένη τη Μαριγώ με δόξα και τιμή, με παπά και με κουμπάρο; Τι σήκωνε μπαϊράκι – «Είσαι ανεπρόκοπος»; Καλά έκανε και ήταν όπως ήταν. Αυτός ήταν και σε όποια άρεσε. Το κουδούνι του σπιτιού του απ' έξω έγγραφε το όνομά του, δεν έγγραφε Μαριγώ. Η αλήθεια ήταν πως είχε δοσμένο πολύ αέρα στο θηλυκό του, κι αυτό τού το έλεγαν κι άλλοι. Ο Φανούρης ο Ζαμιάς, ο πρώτος και καλύτερος, που ήταν δακτυλοδεικτούμενος στο χωριό. Ο πρώτος στα χωράφια, με ζώα και στρέμματα και είχε και καλές σχέσεις με τον παπα-Γιώτη. Η γνώμη του παπα-Γιώτη, δηλαδή, δεν έπιανε μία;

Πώς είχε γίνει έτσι η ζωή του;

Πάντως, αν το έβλεπε από την άλλη, η ζωή του μια χαρά ήταν, καθώς και την υγεία του είχε και τα παιδιά του, τις κόρες του, δηλαδή, γερές και όχι τίποτα χτικιάρες από τον εμφύλιο, να φτύνουν αίματα, και είχε καβάλα σ' αυτά και το σπίτι το δικό του και ακόμα και τη μάνα του και τα κτήματά του και όλα.

Όλα, ρε!

Μονάχα να, τούτο το μεμπτό το κλωθογύριζε: δεν καλοπερνούσε με τη Μαριγώ. Κι αν τον ρωτούσε κανείς τι έχεις και δεν καλοπερνάς, δε θα ήξερε τι να απαντήσει: μονάχα ότι κάτι του έφταιγε. Αυτό.

«Κάτι μου φταίει, κάτι το κρυφό».

Σαν έβαλε το κλειδί στην πόρτα, η Μαριγώ τού όρμηξε με τα λόγια της.

«Πάλι έχασες;»

Τι να της έλεγε ο άνθρωπος; Ότι είχε κι αυτός ως άντρας τα έξοδά του; Τα τσιγάρα του, την εφημερίδα και τα χαρτοπαιχτικά του; Τίποτα δεν είπε, προχώρησε μέσα να δώσει τόπο στην οργή, αλλά η Μαριγώ συνέχισε στο κατόπι του, κι έτσι όπως το πήγαινε, θα έγειρε και τη μάνα του τη Μαρουσώ και θα άρχιζε κι εκείνη νέο πανηγύρι. Η γριά δεν έβαζε κάτω την περηφάνια της.

«Δε μιλάς;» Στάθηκε απέικο η Μαριγώ.

«Τι να σου πω, ε; Τι θες να σου πω;»

«Έχασες; Αυτό να μου πεις!» Τώρα είχε φέρει τη μούρη της δυο δάχτυλα μακριά από τη δική του.

«Ε, ναι, λοιπόν. Με την γκρίνια σου έχασα. Έχασα! Το φχαριστήθηκες τώρα;»

Την έβλεπε μουτρωμένη, κι αυτή η στάση της τον όργιζε. Σίμωσε κι έσκασε ένα φιλί στη μάνα του.

«Είσαι καλά;»

«Καλά 'μαι». Η γριά έκανε να σηκωθεί, να πάρει τα μέρη του γιου της, που ήταν αψηλός και παλιότερα πολυζητούμενος.

«Μαριγώ, άντρας είναι. Τι θες, δηλαδή; Να πάψει να 'ναι άντρας;»

«Τι θέλω; Ξέρεις τι θέλω! Να 'ναι άντρας και να προσέχει το σπίτι του. Αυτό θέλω! Οι άντρες δε γυρνάνε πιωμένοι με τις τσέπες αδειανές. Τις άλλες τού φάγανε και τα σώβρακα. Έχουνε βρει βυζί και αρμέγουν».

«Ποια σώβρακα, ρε; Ποιος γυρνάει πιωμένος; Βλέπεις κανένανε πιωμένο;»

«Άντρας είναι, Μαριγώ. Στην εποχή μου...»

«Στην εποχή σου, μάνα, μάζωνες καταχεριές. Αλλάξαν τα πράματα!»

Πέταξε μια γλώσσα να η Μαριγώ από τα δίκια που την έπνιγαν. Τέτοια δεν ήταν, όμως, όπως έλεγε η πεθερά της; Τι να περιμένει άντρας από αυτήν;

Και η γριά είπε στον γιο της τότε, που είχε καταπιωμένο το σφόλι:* «Άρπα την! Σα δε σηκώνεις χέρι εσύ, θα σηκώσει αυτούνη. Μωρέ, ας είχε τον συχωρεμένο άντρα...»

Συχωρεμένο εννοούσε τον άντρα της, που ψόφησε στον δρόμο κάτω από μια γέφυρα με τα βρακιά στα γόνατα. Με ποια ήταν στους χαλβάδες κανένας δε μαρτύρησε, εξόν από έναν παραγιό, ο οποίος ονομάτισε μια Αρβανίτισσα θρεμμένη. Αυτός, όμως, δεν ήταν και τετρακοσάρης,** που λένε, και ο κυρ Πανάος, ο νεκρός πια άντρας της Μαρουσώς, το είχε το κούτελο καθαρό· όλοι στην εκκλησιά το λέγαν. Νοικοκύρης με τα ούλα του. Α, όλα κι όλα!

Από δω το πήγε, από κει το πήγε, το θηλυκό, που όφειλε σέβας, τον σύγχυσε. Καημό το είχε να φάει μερωμένο ψωμί μια μέρα. Να φάει να πάει κάτω η μπουκιά του και όχι να του σταθεί στον καρίτσαυλο.*** Καημό το είχε. Απόειδε ο άνθρωπος, κι όταν η Μαριγώ τού είπε να πλύνει τα χέρια προτού καθίσει να καταβολιάσει, τη διαολόστειλε.

«Έ, άμε στον διάλο και ακόμα παραπέρα, που θα μου πεις τι και πώς να φάω!» Στο τέλος, από όργιση περίσσια, έβγαλε τη γλώσσα του και τα έγλειψε ίσαμε τον καρπό, να την πικάρει. «Να, τι λες τώρα; Τώρα δε λες τίποτες;» Τη διαολόστειλε για δεύτερη φορά και πήρε λίγο από το αίμα του πίσω, που λένε.

Κάποτε θα έπρεπε να δείξει ποιος έκανε κουμάντο σε τούτο το σπίτι.

* Η σπόντα.

** Δεν ήταν με τα σωστά του· δεν τα είχε τετρακόσια (όσα η οκά τα δράμια για να είναι ακριβής).

*** Καρίτσαυλος = ο λαιμός.

«Το χτήμα το λοξό θα το πουλήσω». Της πέταξε και τούτο να τελειώνει και με αυτό, να πάρει λεφτά, να έχει να πορεύεται.

«Ποιο θα πουλήσεις;»

«Αυτό που 'ναι σαν τυρόπιτα».

«Τα κτήματα να τα αφήσεις εκείδά που 'ναι. Είναι και δικά μου!»

«Δικά σου ήτανε προτού σε πάρω. Μόλις σε πήρα, γίνηκαν δικά μου. Τράβα και ρώτα ποιανού είναι. Αν δεν είχες χτήματα, θα σ' έπαιρνα, θα ρρείς; Τι λες, θα σ' έπαιρνα; Ποιος θα σ' έπαιρνε; Στο όνομά μου όλα είναι!»

Η γριά σηκώθηκε και κίνησε προς τη νύφη της.

«Καλά σου λέει. Ποιος παλαβός θα σ' έπαιρνε ξεβράκωτη; Ξέρεις κανένανε; Γυναίκα χωρίς βυζιά παντρεύεται. Δίχως προίκα, όχι».

Η Μαριγώ δε μίλησε. Πήγε στο δωμάτιο με τα χείλη σφιχτά και είχε μια αγωνία για κείνη και δύο για τις κόρες της, που είχαν σηκώσει κι αυτές μπαϊράκι και ξεπόρτιζαν μέσα στην αναμπουμπούλα κάποιες φορές, με το έτσι θέλω.

Πού είχε ακουστεί ξανά κάτι τέτοιο;

Ιανουάριος 1960

Άγιος Γεώργιος· οικισμός Ψηλά Μέρη

Διονυσία – Αποστόλης

Οταν η Διονυσία, η μικρή κόρη του Νικήτα και της Μαριγώς, ξέφυγε από τα χέρια του Αποστόλη, που πήγαιναν να χωθούν κάτω από τα φουστάνια της, το έκανε γελώντας σκερτσόζικα. Κακάριζε σαν να είχε ακούσει πραγματικά κάτι ωραίο, αλλά δεν είχε ακούσει τίποτα, μιας και ο Αποστόλης ήταν από κείνους που δε λέγαν, μονάχα έκαναν. Κι όποτε το έκαναν, γινόταν και λίγο άγαρμπα, με βιάση αντρική – *άντε να τελειώνουμε, έχουμε και δουλειές.*

Ο Αποστόλης της άρεσε για δύο λόγους. Πρώτον επειδή ήταν το αγόρι της αδερφής της και η Διονυσία ήθελε, από μια στραβή ματιά, ότι είχε η αδερφή της διότι τη ζήλευε – *δε θα ντραπούμε να το πούμε* – και δεύτερον επειδή ο Αποστόλης ήταν ψηλός, δυνατός και είχε εκείνα τα ωραία μαύρα μάτια που τον έκαναν γλυκό σαν πετιμέζι, κι όποια έχει δοκιμάσει πετιμέζι ξέρει, *δα, πόσο γλυκό είναι.* Και ύστερα ήταν και το άλλο: ο Αποστόλης ήταν πολύ καλός γνώστης των γυναικείων θεμάτων.

Μάλιστα, από τους καλύτερους!

Το λέγαν όλες οι κοπέλες στο σχολείο πως φιλούσε πιο

ωραία απ' όλους, το έλεγε και η ίδια. «Δεν ακουμπάει μονάχα χείλη στα χείλη, αλλά πιάνει και λαιμό και κάμποσο πλάτη με τα δάχτυλά του, πολύ αισθαντικά, και αχνίζει, μάλιστα, με τρόπο και το αυτί». Καμία, όμως, δεν πίστευε πως η Διονυσία είχε αλλαγμένα φιλιά μαζί του, μιας και ήταν το επίσημο αγόρι της αδερφής της και απαγορευόταν. Απαγορευόταν για όλες, για όλες εκτός από κείνη, μιας κι εκείνη δεν πιανόταν, αφού ήταν της οικογένειας. Το φιλί, άλλωστε, που θα έπαιρνε, άμα τελικά το έπαιρνε, θα ήταν φιλικό, ας ήταν στο στόμα. Το ίδιο και το χάδι, ας ήταν λίγο πιο χαμηλά από τον λαιμό. Τι, δηλαδή; Πού είναι το πονηρό; Αν δεν αναστατώνεται κάποια στα εσωτερικά της, μπορεί να φιλιέται ελεύθερα στο στόμα· τούτο ήταν βέβαιο. Η αναστάτωση στο μέσα δεν πρέπει να συμβαίνει. Αυτό έλεγε και στις φίλες της.

Τώρα, αν κάποια νιώσει όπως ένιωσε εκείνη όταν τη φίλησε για δεύτερη φορά ο Αποστόλης, έναν φτερουγισμό, δηλαδή, στο στομάχι αλλόκοτο και μια θέρμη στα χαμηλά της πολύ παράξενη και ερεθιστική, κάτι σαν φαγούρα, τότε μάλιστα, τότε θέλει προσοχή.

«Δε σ' αφήνω να πιάσεις, γιατί ξέρω τι κάνεις με την αδερφή μου».

«Τι κάνω με την αδερφή σου;»

«Ξέρεις πολύ καλά, κύριε, τι κάνεις. Τη φιλάς και της απλώνεις χέρι».

«Εγώ;»

«Εσύ βέβαια! Και την κάνεις να ιδρώνει εκεί που ξέρεις...»

«Εγώ την κάνω;» Την πλησίασε ξανά ο Αποστόλης. «Μοναχά λόγια αλλάζουμε».

«Σιγά μην αλλάζετε μοναχά λόγια...» Στήριξε την πλάτη της η Διονυσία στον κορμό της ψηλής αμυγδαλιάς, που είχε πετάξει ανθούς πρώιμα στα τέλη του χειμώνα. Είχε κάμπο-

ση υγρασία ακόμα, και οι ατμοί από τα χνότα τους έβγαιναν σαν να κάπνιζαν τσιγάρα.

«Και γω λέω πως κάνεις λάθος. Εγώ, αν φιλάω την αδερφή σου, το κάνω έτσι», είπε και της φίλησε πάλι απαλά το στόμα. Τόσο απαλά, ώστε της έκοψε το νήμα που τη συνέδεε με την πραγματικότητα. Τρόμαξαν τότε οι βεβαιότητές της και το 'βαλαν στα πόδια, φοβισμένες από τους νέους φτερουγισμούς της ψυχής της.

«Αυτό μην το ξανακάνεις...» Σκούπισε το στόμα της από τα σάλια του, μη σκάσουν τα χείλη της από το κρύο.

Ήταν, λοιπόν, τα φιλιά τόσο γλυκά ή ήταν και τα αγγίγματα που σύνδραμαν στην ομορφιά και πλάι σ' αυτά και οι σκέψεις της, οι οποίες είχαν, όσο να πεις, και κάμποση βρόμα απάνω τους κι έκαναν την αίσθηση τόσο ξεχωριστή; Και όλοι, δα, ξέρουμε ότι η βρόμα σε τέτοιες περιπτώσεις νοστιμίζει την πράξη και την κάνει τόσο μοναδική όσο καμιά.

Αυτή η μοναδικότητά της, που την αντιλαμβανόταν από ένστικτο, την έκανε να πει *«Μάλιστα, τα φιλιά είναι επικίνδυνα»*. Και θα επέμενε όλο και περισσότερο τώρα που ένιωθε να παρालύει από μια επιθυμία επανάληψης, η οποία δε γνώριζε ότι μπορεί να γεννηθεί στο σώμα μιας γυναίκας τόσο επιτακτικά.

Μα ασφαλώς και ήταν γυναίκα στα δεκαεφτά της. Τι άλλο μπορεί να είναι κάποια στην ηλικία αυτή;

Τον απώθησε. Τον απώθησε να τα έχει καλά και με τον εαυτό της και με τη μάνα της και με τον παπα-Γιώτη, που δεν ήξερε να κάνει άλλο από το να βαστάει ραβδί και να ραβδίζει κάθε νοστιμιά της ζωής. Τον απώθησε, αλλά το έκανε με έναν τρόπο πονηρό. Τέτοιον που η όση της σήμαινε έλα. Ύστερα του βόγκηξε ψεύτικα, πως είχε πάθει, τάχα, από το φίλημά του ένα σοβαρό εσωτερικό τάραγμα, κάτι σαν βλάβη στα πολύτιμα ζωτικά όργανά της, αλλά έπειτα από λίγο αναστέναξε αληθινά όταν ένιωσε το μέλι που άξαφνα είχε φανερωθεί καταμεσής των ποδιών της, και μην μπορώντας να πει

όχι, εννόησε ναί. Και αφού εκείνος ήταν τόσο δραστικός με τα αγγίγματά του, τότε κι αυτή έγινε πολύ αλλιώς.

«Μ' αγαπάς;» τον ρώτησε τραβώντας τον πάνω της. Μόνο αν αγαπάει κάποιος μια κοπέλα έχει δικαίωμα να της κάνει αυτά». Κι όταν άκουσε να της λέει «Πολύ», χαλάρωσε και δε ρώτησε παραπέρα τίποτε άλλο, μην κι αυτός δώσει λάθος απάντηση και πρέπει να λάβει ανάλογη θέση, θέση που δεν ήθελε να πάρει, μιας και ήθελε να τη φιλήσει ξανά.

«Και αφού μ' αγαπάς, γιατί δεν το έλεγες; Με ντρεπίζουν;» Τον οδήγησε στις απαντήσεις που ήθελε, αφού ήξερε πως οι άντρες σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι βόδια.

«Σ' το λέω τώρα. Δε βλέπεις πόσο σ' αγαπώ; Ντρεπόμεν». Πήρε βόλτα ο νους του την τελευταία στιγμή και τη σήκωσε ταυτόχρονα ολόκληρη στα χέρια του, την κάθισε στην πεζούλα πάνω στην εκκλησιά, η οποία τώρα ήταν έρημη, αφού οι πιστοί είχαν και άλλες δουλειές να κάνουν, και της έδειξε όλα εκείνα που φανταζόταν η Διονυσία πως υπήρχαν και ακόμα και κάποια άλλα τα οποία δε φανταζόταν και είδε ότι αυτά που αγνοούσε ήταν καλύτερα από κείνα τα οποία γνώριζε.

Μέλωσε, το λοιπόν, το μέλι της κοπέλας και μέσα και έξω της, κι ενώ ήταν έτοιμη να φωνάξει από την αίσθηση που την έπνιγε και την ωθούσε στην άκρια του εαυτού της, τον έσφιξε πάνω της και του κατάφερε δύο γρατζουνιές στον λαιμό, να τις έχει να τη θυμάται. *Οι αγάπες έχουν αίματα, κύριε*. Σκέφτηκε τις λέξεις τις σωστές, μονάχα που τότε δε γνώριζε πόσο αληθινές ήταν. Μετά φώναξε δυνατά δύο, μπορεί και τρεις κοφτές γυναικείες πια φωνές, την ώρα που έπαυε να είναι κορίτσι. Την ώρα εκείνη που ξεπεταγόταν θαρρετά από τον κλειστό εαυτό της στον ανοιχτό, γεμισμένο μυροβολιές κόσμο.

Έμεινε πάνω του γαντζωμένη, γνωρίζοντας πλέον τα μυστικά της ζωής. Είχε ψάξει, θάρρεψε, χωρίς να το έχει καλοσκεφτεί, κάτω από τις πιο κρυφές γωνιές των κρυφών νοημάτων και είχε ανακαλύψει το πολύκρυφτο. Το θεσπέσιο ακριβό

μυστικό του. Κοίταξε γύρω της για κανένα μάτι κακό, και μόλις είδε πως όλα ήταν ήσυχα, του χαμογέλασε ενώ έστρωνε τα φουστάνια της.

«Και γω σ' αγαπώ».

Σιγά μην τον αγαπούσε...

Ο Αποστόλης τής έδωσε το μαντίλι του.

«Σκουπίσου».

Η Διονυσία ντράπηκε και του είπε να γυρίσει από την άλλη.

Αυτός γύρισε, κι εκείνη σκουπίστηκε. Αλλά όταν στράφηκε ξανά προς το μέρος του, ο Αποστόλης είχε χαθεί. Τον φώναξε, νομίζοντας ότι της παίζει κάποιο νέο παιχνίδι που θα είχε σχέση με τον έρωτα, κάποιο ωραίο. Τίποτα. Έψαξε με το βλέμμα της έναν γύρο, κι όταν δεν τον βρήκε, είπε μέσα της πως ο χαζός τρόμαξε επειδή την είχε ματώσει. Εξάλλου οι άντρες ήταν γνωστό πως τρόμαζαν εύκολα.

Τότε τρόμαξε κι αυτή έναν άλλο τρόπο κι έφυγε βιαστική.

Ταχυπόρευε κάμποσο αναστατωμένη. Σαν έφτανε στο σπίτι της, η αναστάτωση έφυγε κι έγινε κομμάτι χαρούμενη, κομμάτι προβληματισμένη και λίγο, πολύ λίγο, στεναχωρημένη από μια στεναχώρια που δεν ήξερε την πηγή της.

Μόλις έσπρωξε την πόρτα και μπήκε στο σπίτι, η γιαγιά Μαρουσώ την περίμενε ορθή. Της κούνησε τη μαγκούρα.

«Σα δεν ντρέπεσαι! Πού γυρνάς;»

«Και συ τι 'σαι, γιαγιά; Ο παπα-Γιώτης;»

Η μάνα της, που ήταν στον νεροχύτη, τη δικαιολόγησε.

«Με τις φίλες της θα 'ταν, μητέρα, μην ανησυχείς. Με τις φίλες σου ήσουν;»

«Ασφαλώς! Άκου εκεί...» απάντησε, και παίρνοντας τα πάνω της, εξακολούθησε: «Η γιαγιά νομίζει, μάνα, ότι ζούμε στο 1800».

«Άμα σου δώκω μια, θα σου πω εγώ! Μα δε φταις εσύ, η μάνα σου και ο πατέρας φταίνει. Αμ, δε φταις εσύ...» συνέχισε να μουρμουράει όπως κάνουν οι γιαγιάδες κι έφυγε να

πάει να σταθεί κοντά στο τζάκι, καθώς την πονούσαν τα κόκαλά της από τους χειμώνες που είχε ριγμένους στη ράχη της και από τα δεινά του κόσμου που είχε αποχαλάσει, θαρρούσε.

«Αμ, δε φταις εσύ...» μονολόγησε ξανά έτσι όπως ξέσταινε τα χέρια της και μετά αναστέναξε και στάθηκε από τη μεριά των χρόνων της, να κατηγορεί τη ζωή, που προχωρούσε και την άφηνε πίσω.

Η Διονυσία κλείστηκε στο δωμάτιό της, γδύθηκε και κοιτάχτηκε στον καθρέφτη και έτσι και αλλιώς. Ήταν όμορφη, συλλογίστηκε. Γύρισε και λοξά, ρούφηξε λίγο την κοιλιά της και ύστερα την άφησε, έκανε μερικά σκέρτσα να δει πως φαίνεται σκυφτή και πώς ορθή, στο τέλος σήκωσε τα φουστάνια της και αποφάσισε πως έπρεπε να βάλει εκεί κάτω ξυράφι.

Όταν η αδερφή της η Σοφία, που ήταν μεγαλύτερή της κατά πέντε χρόνια, προσπάθησε να μπει, βρήκε την πόρτα κλειδωμένη.

«Διονυσία, άνοιξε! Τι κλειδαμπαρώνεις;»

«Έτσι μου γουστάρει! Έλα σε λίγο».

Η Σοφία άρχιζε να τραβολογάει το πόμολο, και η Διονυσία βάλθηκε να την κοροϊδεύει.

«Τα ρούχα σου είναι χάλια, καλογερίστικα! Τα δοκιμάζω και μου είναι τεράστια. Χόντρυνες. Βαρέλα, ε, βαρέλα!»

«Ρε μάνα, πες της... Δεν την αντέχω! Πάλι κλείστηκε στο δωμάτιο, πάλι φοράει τα ρούχα μου...»

Τότε η Μαριγώ, έχοντας απαυδήσει, είπε ένα «Λες και νταντεύω δεκάχρονες», παρατήρησε την κουζίνα κι έβαλε σκουπίζοντας τα χέρια στην ποδιά της ρότα για το υπνοδωμάτιο, να φιλιώσει της αφίλιωτες. Περνώντας μπροστά από την πεθερά της, την άκουσε να λέει: «Όπως τις έκαμες, φατες. Δε σε λυπάμαι». Μουρμούρισε και κάτι άλλο για τον γιο της, που ατύχησε, αλλά δε στάθηκε να ακούσει περισσότερα, μη χρειαστεί να πάρει θέση και χαλάσει τη διάθεση και το στόμα της.

Αμ, δεν ατύχησε μονάχα ο γιος σου...

Ο κανακάρης της αργούσε τρίτη φορά μέσα στην εβδομάδα, χώρια τις άλλες τις προηγούμενες. Ωστόσο δεν ήταν η αργούρα του που την τρώμαζε, αλλά η παγωμάρα της για κείνον. Σαν ξάπλωνε πλάι του, ένιωθε να ξαπλώνει με κάποιον νεκρό. Και η αίσθηση αυτή της γινόταν τόσο έντονα αντιληπτή σαν την κλειστή κάμαρα, όπου μπαίνει κανείς και τη βρίσκει πιο κρύα και από το ύπαιθρο.

«Διονυσία, άνοιξε!» φώναξε, να τελειώνει επιτέλους.

«Όχι!»

«Αν δεν ανοίξεις, θα φέρω το αντικλείδι, και θα γίνει φασαρία. Θα τα πω όλα στον πατέρα σου και μετά κάνε καλά μαζί του!»

Σιγά μη φοβόταν τον πατέρα της. Δυο νάζια να του έκανε, θα τον είχε στο τσεπάκι της. Ας όψεται η ομορφιά, ο τρόπος, το μπρίο της. Ήταν η ομορφότερη γυναίκα στο σπίτι. Με τα όπλα που είχε, με αυτά θα πάλευε· όπως κάθε άνθρωπος, δηλαδή.

Άνοιξε την πόρτα.

«Τώρα τι; Δεν μπορούμε ούτε να αλλάξουμε και πρέπει να γδυνόμαστε με την πόρτα ανοιχτή;»

«Σιγά μη γδυνόσουν!» Πέρασε με φούρια η Σοφία μέσα.

Η Μαριγώ δεν είχε τίποτα. Είχε με πολλά άλλα να ασχοληθεί.

Σαν έφτασε στην κουζίνα, η πεθερά της τη ρώτησε πότε είχε σκοπό να της ετοιμάσει το φαγητό.

«Αν δεν μπορείς, δεν πειράζει. Θα πέσω νησιτικά». Και συνέχισε, λέγοντας εκείνο που την έτρωγε: «Η μεγάλη είναι είκοσι τρία. Τι δεν τηνε παντρεύεις;»

«Δεν την παντρεύω εγώ. Εκείνη, σαν βρει τον κατάλληλο, θα παντρευτεί. Δε θες να περιμένουμε τον Νικήτα να φάμε μαζί;»

«Καλά, άντε, πέντε λεπτά ακόμα. Και να ξέρεις, την ευθύνη για το σπίτι την έχει πάντα η γυναίκα. Κι αν κάτι δεν πάει

καλά, η γυναίκα φταίει. Αυτό έχει το στο μυαλό σου. Το λέγω για τη μεγάλη. Δική σου ευθύνη είναι...»

«Ωραία».

«Το λέγω και για σένα. Αν ο άντρας σου δεν είναι καλός, εσύ φταις».

«Ωραία».

«Τι ωραία; Κοίτα να παντρέψετε τη μεγάλη, να μην έχετε άλλα». Και εξακολούθησε με παραδείγματα, που τα ανέφερε με κάθε ευκαιρία και κατέληγε πάντα με τον ίδιο τρόπο: «Αν ήμουν στη θέση σου θα 'ταν αλλιώς τα πράγματα. Αχ, μωρέ, ξέρω γω τι χρειάζονται οι σημερινές...»

Τότε και η Μαριγώ δεν άντεξε.

«Ε, να παντρευόσουν τον γιο σου, να ησυχάζαμε».

Η γριά δε μίλησε. Στράβωσε μονάχα το στόμα της και καταράστηκε την τύχη της που της έλαχε νύφη γλωσσού.

Συγχρόνως η Σοφία στο δωμάτιό της έβαζε τη νυχτική της.

«Να ξέρεις ότι ο Αποστόλης εμένα αγαπάει. Σ' το λέω να το ξέρεις, είμαι ομορφότερη». Η Διονυσία στεκόταν ορθή μπροστά από την ντουλάπα τους.

Η Σοφία δεν απάντησε.

«Σήμερα το απόγευμα με κόλλησε στο δέντρο του δημοτικού σχολείου και με φίλησε. Μετά πήγαμε στην εκκλησιά...»

Η Σοφία δεν έδωσε σημασία.

«Αν πρόκειται να παντρευτεί κάποια, θα πάρει εμένα. Τζάμπα τρως τον καιρό σου μαζί του. Αν ήταν να σε πάρει, θα το 'χε κάνει. Μου 'πε πως σε βαρέθηκε».

«Ναι, καλά...» μουρμούρισε η Σοφία.

«Ναι. Κι αν θες να ξέρεις, όταν τον δεις, κοίτα τον λαιμό του. Του 'κανα δύο γρατζουνιές. Εκείνος μού τις ζήτησε. Να σε θυμάμαι, έτσι είπε. Δες τες και ύστερα μου λες εμένα».

Η Σοφία γύρισε να τη δει.

«Τι 'πες;»

«Τίποτα. Να σε ρωτήσω κάτι; Βάζεις ξυράφι εκεί κάτω;»

Η Σοφία δεν άντεξε.

«Ρε μάνα, πες της τίποτα! Τούτη έχει παλαβώσει εντελώς». Είχε χίλια πράγματα να σκεφτεί, άκουγε και τις ανοησίες της αδερφής της.

Της είχαν πει κάτι γειτόνισσες ότι σαλιάριζε ο Αποστόλης και τα συνδύασε με τα λόγια της Διονυσίας. Αν ήταν μία αυτή που της είχε μιλήσει, δε θα έδινε βάση· αλλά ήταν δύο. Και δεν της είχαν συμβουλές. Μονάχα «Πρόσεχε, κόρη μου! Αυτός δεν κάνει για σένα...» Χωριό ήταν. Τι να μείνει κρυφό; Να είχαν κάνει τόσο λάθος;

«Ρε μάνα, θα της πεις τίποτα;» Ξόρκισε την ώρα, να πάψει τις σκέψεις που της έφερνε και τη μάτωναν. «Άντε, να μην πω τι με ρωτάει!»

Η Μαριγώ πού να ακούσει... Δεν ήταν στα πολύ καλά της, αφού καβάλα σε όλα τα άλλα έβαζε με τον νου της ότι ο Νικήτας δεν αργούσε μονάχα επειδή χαρτόπαιζε, αλλά κι επειδή μοσχοτριβόταν στα λαιμά κάποιας παρδαλής. Καιρό το υπέθετε αυτό. Ξερός ήταν στο κρεβάτι μαζί της, ξερός, προτού παγώσει κι εκείνη. Φίδι στον κόρφο κάθε γυναίκας η υποψία, ό,τι κι αν νιώθει για τον άντρα της. Κάθε άντρας έχει τις ευκαιρίες του· τις είχε κι αυτός. Έλειπε συνεχώς από το σπίτι. Πότε στα χωράφια, πότε στα καφενεία, πότε στην πόλη για λιπάσματα. Τον είχε τον χρόνο του. Ύστερα μαζεύονταν και τόσες από τα γύρω χωριά και κάποιες από την πόλη τα Σάββατα και τις Κυριακές. Δεν ήθελε και πολύ, άντρας πράμα...

Ανάθεμα. Θα έπρεπε να λάβει δραστικά μέτρα, κι εκείνο που σκεφτόταν τώρα φάνταζε η μόνη ικανή λύση για να κόψει το σάπιο μέλος από το σώμα.

«Ρε μάνα, η Διονυσία έχει τρελαθεί! Πες της κάτι...» Η Σοφία ακόμη φαγωνόταν με την αδερφή της.

Η γιαγιά Μαρουσώ γέλασε χαιρέκακα.

«Έτσι, έτσι...»

Η Μαριγώ πέταξε το πιατόπανο μέσα στον νεροχύτη και

βγήκε από το σπίτι. Σαν έφτασε στην άκρη του φράχτη, έβγαλε μια φωνή. Θέλησε να κλάψει, αλλά δεν κατάφερε τίποτα, κι εκείνο το σιγώβρασμα μέσα στα σωθικά της αγρίεψε και άρχισε να κοχλάζει τόσο, που δεν άντεξε κι έβγαλε και μια δεύτερη φωνή και ξέσπασε σ' ένα αναφιλητό παραόξενο, χωρίς δάκρυ. Σ' ένα κλάμα το οποίο πίεζε να βγει, μπας και ξεχώσει το μούτρο της από τον δρόμο τον αδιέξοδο.

Μόλις μπήκε στο σπίτι, η γριά την πρόγκληξε.

«Πού φεύγεις; Αυτές θα φαγωθούνε. Πάω να πέσω νηστικά. Άσε το φαγί μου, δεν πειράζει. Μη νοιάζεσαι για μένα. Δεν είμαι, δα, και τίποτες το σπουδαίο...»

«Αν περιμένεις δυο λεπτάκια, θα σπάσω δυο αυγά. Δεν αργούν».

«Καλά, μέχρι να τα σπάσεις... Βόηθα με».

«Ρε μάνα, θα της μιλήσεις;» επέμενε η Σοφία.

«Βρείτε τα, σε παρακαλώ. Σοφία, εσύ, που 'σαι μεγαλύτερη. Δε θ' αντέξω, θα κάνω μπαμ και θα τελειώσω. Μπαμ θα κάνω!»

Όταν η Σοφία μπήκε ξανά στο δωμάτιό της, η Διονυσία έκανε ότι έγραφε γράμμα στον Αποστόλη. Διάβαζε δυνατά αυτά που του έγραφε, να τα ακούει η αδερφή της.

Η Σοφία έσβησε το φως, και η Διονυσία το άναψε.

Η Σοφία σκέφτηκε: *Έχει γούστο να λέει αλήθεια, έχει γούστο να την έχει φιλήσει.* Αν ήταν έτσι, δε θα έπρεπε να το ανεχτεί. Αύριο κιόλας θα έψαχνε τον λαιμό του. Μονάχα να έβρισκε τίποτα γρατζουνιές. Μονάχα αυτό, και θα ήταν το τέλος. Το τέλος, και πάει.

Η Μαριγώ έφτασε στην εξώθυρα, έπιασε το χερούλι και το έστριψε. Όταν η πόρτα άνοιξε και είδε τον άντρα, ο τρόμος της έγινε πραγματικότητα.

«Εσύ;»

«Εγώ. Ποιος ήθελες να 'ναι;»

«Τον σκότωσες... Φονιά, τον σκότωσες!»

Έκανε να τον χτυπήσει με τις γροθιές της προτού περάσει στο σπίτι της μέσα, που μύριζε φαγητό, αλλά δεν πρόλαβε.

Έπεσε λιπόθυμη καταγής.

Η Στασίνη είχε γονατίσει κατάχαμα. Είχε προσπαθήσει πολλές φορές να ξεκολλήσει τα λόγια από την κυρά της για να μάθει τα γεγονότα, αλλά πάντα εκείνη τα έκρυβε σαν να ήταν θησαυρός που ανήκε μονάχα στην ίδια.

Η σχέση των δύο γυναικών παράξενη στα μάτια πολλών, όχι, όμως, και σ' αυτά της δούλας Στασίνης, που πρόσχε και αγαπούσε αυτήν που τη διάταζε.

Η ιστορία μιας οικογένειας αρχίζει να ξεδιπλώνεται...
Δύο αδερφές που μισήθηκαν και αγάπησαν τον ίδιο άντρα,
ένας πατέρα που ανακάλυψε τον έρωτα μακριά από
τη γυναίκα του, μια μάνα που επέστρεψε στην πρώτη της
αγάπη, μια δολοφονία και, τέλος, μια δούλα με μια κυρά,
μπλεγμένες οι δύο σε μια ιδιότυπη σχέση...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-4256-3

9 786180 142563

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 26461

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η